

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.** "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Bo Özgürlüğün Savunması

O gün çocuğuna anlatacak,
"Mısır'dan [özgürlüğe] çıkışım
sırasında, A-Şem'in benim
uğruma yapmış oldukları
içindir bu" diyeceksin.

İki yüz yılı aşkın bir süredir
bekledikleri an söz konusuydu.
Mısır'da köle olan Bene Yisrael
özgürlüğe kavuşmak üzereydiler.
Ülkeyi on bela vurmuştu. Gerçek ilk
olarak Mısır halkı tarafından idrak
edilmiş; Paro ise sona kalmıştı. Tanrı,
özgürlüğün ve insani saygınlığın
tarafındaydı. Polisiniz veya ordunuz
ne kadar güçlü olursa olsun, birilerini
başkalarının yararı için köleleştirerek
bir ulus inşa edemezsiniz. Tarih er ya
da geç sizin aleyhinize dönecektir –
tıpkı insan ırkının tanıyıp bildiği tüm
despot yönetimlerin aleyhine
döndüğü gibi.

Ve şimdi vakit gelmişti. Bene Yisrael
özgürlüklerine kavuşmanın
eşiğindeydi. Liderleri Moşe onları bir
araya topladı ve onlara hitap etmeye

hazırlandı. Bu, kader belirleyici, kritik
anda – bir halkın doğuş anında –
nelerden bahsedecekti? Birçok şeyden
bahsedebilirdi. Özgürlükten,
zincirlerini kırmalarından ve köleliğin
sona ermesinden bahsedebilirdi.
Uğruna yola çıktıkları hedeflerinden,
"süt ve balın aktığı diyardan"
bahsedebilirdi. Veya daha kasvetli bir
tema seçebilirdi: kendilerini bekleyen
zorlu yolculuk, yüzleşmek
durumunda kalacakları tehlikeler;
Nelson Mandela'nın "özgürlüğe giden
uzun yolculuk" sözleriyle ifade ettiği
olgu. Yisrael'in kaderindeki bu tarihi
anı duyumsayan büyük bir liderin
nutkunun konusu bunlardan herhangi
biri olabilirdi.

Ancak Moşe bunlardan hiçbirini
seçmedi. Bunun yerine, çocuklardan,
uzak bir gelecekte ve yaşadıkları tüm
bu olayların hatırasını henüz
doğmamış olan nesillere aktarma
görevinden bahsetti. Bu haftaki
peraşada Moşe bu temaya üç kez
değirir:

Çocuklarınız size "Bu ibadet
sizin için ne anlam ifade

ediyor?” dedikleri zaman, şöyle diyeceksiniz...

Şemot 12:26-27

O gün çocuğuna anlatacak,
“Mısır’dan [özgürlüğe] çıkışım sırasında, A-Şem’in benim uğruma yapmış oldukları içindir bu” diyeceksin.

Şemot 13:8

İleride çocuğun sana “Bu ne anlama geliyor?” diye sorduğunda, ona şöyle söyle:
Semot 13:14

Özgürlüklerini elde etmek üzereyken, Bene Yisrael’e, bir eğitimci ulus olmaları gerektiği söylenmiştir. Bu da Moşe’yi yalnızca büyük değil, aynı zamanda benzersiz bir lider haline getirmiştir. Tora’nın öğrettiği şudur: Özgürlük, savaş meydanında, siyasi arenada veya ulusal ya da uluslararası mahkemelerde değil, insanın hayal gücünde ve iradesinde kazanılır. Bir ülkeyi savunmak için bir ordu gerekir. Ancak özgür bir toplumu savunmak için okullar gerekir. İdeallerin bir nesilden diğerine aktarıldığı ve asla kaybedilmediği, karartılmadığı ve bu ideallerden ümitlerini kesmeyen ailelere ve bir eğitim sistemine ihtiyacınız vardır. Böylece Bene Yisrael, tutkusu eğitim, hisarları okullar ve kahramanları öğretmenler olan halk haline gelmiştir.

Bunun bir sonucu olarak, II. Bet Amikdaş’ın yıkıldığı aşamada, Yahudiler dünyanın ilk genel zorunlu eğitim sistemini, hem de kamu fonlarıyla karşılanacak şekilde inşa etmişlerdi bile:

O adam iyi [bir hatırayla] anılır ve adı Yeoşua ben Gamla’dır. Çünkü o olmasaydı Tora Yisrael’den unutulup gidecekti. Önceleri bir çocuğun babası varsa ona babası öğretirdi ve eğer babası yoksa eğitimsiz kalırdı. Sonra, Yerusalayim’de çocuklar için öğretmenler atanmasına karar verildi. (Şehir dışında yaşayan) bir baba çocuğunu oraya getiriyor ve öğrenim almasını sağlıyordu; ancak yetimler hâlâ eğitimsiz kalıyordu. O zaman her kasabada öğretmenlerin tayin edilmesini ve çocukların on altı veya on yedi yaşında okula girmesini öngördüler. [Bunu yaptılar,] ama öğretmen onlara ceza verdiği takdirde öğrenciler isyan edip okuldan ayrılıyorlardı. Sonunda Yeoşua ben Gamla geldi ve küçük çocuklara öğretmenlik yapacak kişilerin her bir bucak ve her bir şehirde görevlendirilmesine ve çocukların altı veya yedi yaşında okula girmelerine karar verdi.

Baba Batra 21a

Bunun aksine, İngiltere genel zorunlu eğitimi 1870 yaşına kadar tesis etmiş değildi. Hahamlarımızın eğitime atfettikleri ciddiyet şu iki pasajla ölçülebilir:

Eğer bir şehir çocuklar için eğitim tedarik etmiyorsa, sakinleri öğretmenler tayin edene kadar boykot edilir. Eğer bu görevi ihmal etmekte ısrarcı olurlarsa şehir herem (dışlama) cezasına tabi tutulur,

zira dünya yalnız ve yalnız okul
çocuklarının nefesleri
sayesinde ayakta durur.

Rambam, İlhot Talmud Tora 2:1

Rabi Yudan Nesia; Rabi Hiya,
Rabi İsi ve Rabi Ami'yi Yisrael
kasabaları boyunca, her yerde
öğretmenler atamaları için bir
göreve gönderdi. [Bu
Hahamlar] hiç öğretmenin
olmadığı bir kasabaya geldiler.
Sakinlerine "Bize kasabanın
savunmacılarını getirin"
dediler. Askeri muhafızları
getirdiler. Hahamlar "Bunlar
şehrin koruyucuları değil,
yıkıcıları" dediler. "Öyleyse
koruyucular kim?" diye
sordular sakinler. [Hahamlar]
cevap verdiler: "Öğretmenler."

Yeruşalmi Hagiga 1:7

Başka hiçbir inanç, öğrenime bundan
daha yüksek bir değer atfetmemiştir.
Hiçbiri eğitime, toplumsal öncelikler
skalasında bundan daha yüksek bir
konum vermemiştir. Daha en baştan
beri, Yisrael, özgürlüğün yasamayla
yaratılamayacağını ve salt siyasi
yapılar tarafından
sürdürülemeyeceğini biliyordu.
Amerikalı Yargıç Learned Hand'in
ifade ettiği gibi: "Özgürlük, erkeklerin
ve kadınların kalplerinde yatar; ve
orada öldüğü zaman, hiçbir anayasa,
hiçbir kanun, hiçbir mahkeme onu
kurtaramaz." Hahamlarımızın
verdikleri olağanüstü bir tefsirde
özetlenen gerçek budur.
Hahamlarımız bunu, Moşe'nin
Sinay'da aldığı Levhalar hakkındaki
şu pasuğa dayandırmışlardır:

Levhalar Tanrı'nın eseri idi; ve
yazı, Tanrı'nın Levhaların
üzerine kazınmış yazısıydı.

Şemot 32:16

Hahamlarımız bunu şöyle
açıklamışlardır:

[Bu sözcüğü] harut
("kazınmış") değil, herut,
("özgürlük") olarak oku.
Çünkü [gerçekten] özgür olan
tek insan, Tora öğrenimiyle
meşgul olandır.

Pirke Avot 6:2

Vermek istedikleri mesaj açıktı: Eğer
kanun insanların kalplerine
kazınmışsa, polisin onu dayatmasına
gerek yoktur. Gerçek özgürlük – herut
– kişinin, başkaları tarafından
kontrol altında tutulmaya gerek
olmaksızın kendisini kontrol altında
tutma kabiliyetidir. Ahlaki ve etiksel
bir kısıtlamalar bütünü gönüllü olarak
kabul edilmezse, özgürlük, sınırsız bir
serbesti haline gelir ve toplumun
kendisi de çatışma halindeki içgüdü
ve arzuların muharebe meydanına
dönüşür.

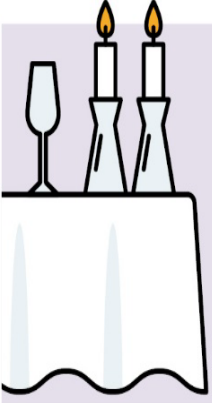
Sonuçları açısından kader belirleyici
olan bu fikir ilk olarak Moşe
tarafından, bu haftaki perasada, bir
araya toplanan Bene Yisrael'e yönelik
hitabında telaffuz edilmiştir. Moşe
onlara, özgürlüğün siyasi bir zafer
anından çok daha fazlası olduğunu
söylüyordu. Özgürlük, atalarımızın
verdikleri savaşları ve bunların
nedenlerini çağlar boyunca, bizden
sonra gelecek olanlara öğretmeye
yönelik sürekli bir çabadır. Bu çaba
ortaya koyulmalıdır ki benim
özgürlüğüm asla seninkine kurban
edilmesin veya bir başka kişinin

özgürlüğü pahasına satın alınamasın. İşte bu yüzden, eziyetin keskin tadını hatırlamak ve asla şeytana uyup başkalarına eziyet etmemek için, bu güne kadar Pesah'ta matsa, yani mayalanmamış eziyet ekmeğini yemekte ve maror, yani köleliğin acı otlarını tatmaktayız.

Tarihteki en eski ve en trajik olgu, bir zamanlar ayaklarını devasa bir heykel gibi dar dünyanın üzerinde açan imparatorlukların, zaman içinde gerileyip ortadan kaybolmasıdır. Özgürlük bireycilik ("herkesin kendi gözünde doğu olanı yapması", Şofetim 21:25) haline gelir, bireycilik kaosa dönüşür, kaos düzen arayışına götürür ve düzen arayışı da kendi iradesini zor kullanarak dayatan yeni

bir tiranlık şeklini alır. Yahudilerin Tora sayesinde asla unutmadıkları şey şudur: Özgürlük, ebeveynlerin, öğretmenlerin, evlerin ve okulların hepsinin nesiller arasındaki diyalogda birer partner olduğu hiç bitmeyen bir eğitim çabasıdır.

Öğrenim – Talmud Tora – Yahudiliğin temelini ta kendisidir, mirasımızın ve ümidimizin koruyucusudur. Bu nedenledir ki, gelenekimiz Moşe'ye en büyük onuru verdiği zaman, onu "kahramanımız", "peygamberimiz" veya "kralımız" değil, basitçe Moşe Rabenu, Öğretmenimiz Moşe diye adlandırmıştır. Çünkü iyi bir toplum için verilen savaşın kaybedildiği veya kazanıldığı yer, eğitim arenasıdır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Özgürlüğü sadece elde etmemizin yeterli olmadığını, onu öğretmemiz de gerektiğini söyledikimizde ne demek istiyoruz?
2. Geçmiş unutmak, özgürlüğün kaybına nasıl yol açabilir?
3. Özgürlük ile "ne istiyorsan yapmak" arasındaki fark nedir?